

vergadering **C252**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Energie

van 30 mei 2023

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over tijdelijke hinder bij de vervanging van industriële installaties – 2682 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aanpak van de kobaltvervuiling in Vlaanderen – 2622 (2022-2023)	6
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het 'Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik', en met name het gebruik van chlorothalonil – 2663 (2022-2023)	9
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de uitspraak van de vrederechter van Antwerpen in de zaak-3M – 2700 (2022-2023)	13

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over tijdelijke hinder bij de vervanging van industriële installaties – 2682 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Minister, bij noodzakelijke aanpassingen, herstellingen of vervangingen van industriële installaties worden processen niet steeds stilgelegd. Dat kan zorgen voor hinder naar omwonenden en/of het milieu.

Dat was bijvoorbeeld zo in Gent, waar door de bouw van een nieuwe back-upinstallatie de bestaande cokesgasontzwavelingsinstallatie van ArcelorMittal tijdelijk uit dienst is geweest. Op dit punt wijkt mijn initiële vraag een beetje af. Er is mij meegedeeld dat het uiteindelijk over een defect zou gaan, wellicht kunt u daar meer over zeggen.

Voor de productie van staal is de aanmaak van cokes noodzakelijk. Uit de gassen die vrijkomen bij het blussen van de cokes wordt onder meer zwavel gezuiverd. Omdat de installatie tijdelijk onvoldoende werkte, was er bij bepaalde weersomstandigheden een pluim aan de cokesfabriek zichtbaar en trad er geurhinder en irritatie van de luchtwegen op bij bewoners.

Op sociale media lezen we dat het zou gaan over een niet-schadelijk gas en dat het bedrijf in kwestie zelf metingen en controles uitvoert. We lezen ook dat de brandweer kan worden ingeschakeld om metingen uit te voeren. Naar ik verneem, zou dat de brandweer van ArcelorMittal zelf zijn geweest, de partij die ondertussen de controle zou moeten doen. Dat neemt natuurlijk niet weg dat er bezorgdheden zijn vanuit de omgeving, waarvoor informatieverstrekking en communicatie zeer noodzakelijk zijn.

Minister, op basis van welke beslissingen en verplichtingen wordt toelating gegeven tot een tijdelijke uitdienstname van bijvoorbeeld een zuiveringsinstallatie? Volgens de laatste informatie die ik kreeg, zou het om een defect gaan, maar ik hoor het graag van u.

Worden er voorwaarden opgelegd met betrekking tot het uitvoeren van metingen? Wie is hier uiteindelijk verantwoordelijk voor en wie draagt de kosten?

Welke voorwaarden werden opgelegd met betrekking tot informatieverstrekking en communicatie?

Hoe volgt het Departement Omgeving dergelijke werkzaamheden verder op?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega De Roo, ik dank u voor uw vraag. We zijn het nagegaan. Voor een geplande stilstand zijn er geen uitdrukkelijke en specifieke voorschriften voorzien. Voor ongeplande voorschriften daarentegen is er wel een meldingsplicht voorzien.

De stilstand bij ArcelorMittal was ongepland. Een ongeplande stilstand moet door de exploitant aan het Departement Omgeving worden gemeld. Dit is correct gebeurd: ArcelorMittal heeft het voorval correct aan de afdeling Handhaving gemeld. ArcelorMittal heeft ook onmiddellijk de nodige maatregelen getroffen om de impact van het voorval te beperken. Het bedrijf is meteen gestart met de herstelling van de installatie.

In elk geval moet de exploitant steeds de milieuzorgplicht die staat ingeschreven in onze regelgeving in acht nemen en de hinder op omwonenden en omgeving beperken.

U vraagt verder naar de voorwaarden tot het uitvoeren van metingen en wie waarvoor verantwoordelijk is. Standaard worden er geen meetverplichtingen opgelegd bij een voorval omdat de relevantie en aard daarvan van geval tot geval kan verschillen. Indien dit nodig zou blijken, kan de afdeling Handhaving externe deskundigen inschakelen om metingen uit te voeren.

Specifiek in het recente geval bij ArcelorMittal heeft het bedrijf zelf het initiatief genomen om de metingen uit te voeren. Er werden metingen uitgevoerd met enerzijds toestellen met een SO₂ (zwaveldioxide) gasalert elektromagnetische sensor en anderzijds met specifieke meetbuisjes voor SO₂. De sensoren hebben een meetdetectie van 0,1 parts per million. De meetbuisjes hebben een meetdetectie van 0,5 parts per million.

Er werd door ArcelorMittal drie keer per dag gemeten tijdens de periode van 14 mei tot en met 26 mei. Aanvullend voerde ook de brandweer zeven metingen uit. Zowel bij de metingen van ArcelorMittal als bij de metingen van de brandweer werden geen waarden boven 0,1 parts per million gemeten. De Europese grenswaarde voor SO₂ en de limietwaarde voor een professionele blootstelling aan zwaveldioxide in België werden dus niet overschreden.

Welke voorwaarden werden opgelegd met betrekking tot informatieverstrekking en communicatie? Artikel 4.1.12.2. van VLAREM II (Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning) legt de volgende verplichtingen op. Ten eerste, de exploitant neemt voorzorgsmaatregelen om de omgevingshinder tot een minimum te bedwingen ten gevolge van een voorval. Ten tweede, de exploitant doet melding bij Omgevingshandhaving van de stilstand ten gevolge van een voorval. Ten derde, derden moeten worden geïnformeerd over het voorval en de maatregelen die zij kunnen nemen om de hinder te beperken.

Specifiek in het recente geval bij ArcelorMittal heeft het bedrijf het voorval onmiddellijk gemeld aan de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving.

Daarnaast heeft ArcelorMittal het voorval bekendgemaakt via de website en via de socialemediakanalen Facebook, Twitter en LinkedIn omdat niet op voorhand te bepalen was of er gevolgen zouden zijn voor derden en waar die zich zouden voordoen. De meteorologische omstandigheden waren in dit geval immers bepalend.

Hoe volgt het Departement Omgeving dergelijke werkzaamheden op? De toezichthouder volgt bij een voorval de door het bedrijf getroffen maatregelen en eventueel door hem- of haarzelf opgelegde bijkomende maatregelen verder op. Zo nodig treedt de toezichthouder handhavend op.

Specifiek in het recente geval bij ArcelorMittal heeft het bedrijf steeds de toezichthouder van de afdeling Handhaving correct geïnformeerd zodat de afhandeling van het voorval van nabij kon worden opgevolgd. Handhaving dringt zich niet op.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Doordat de industriële installaties van bijvoorbeeld 3M in Zwijndrecht regelmatig in het nieuws zijn geweest, merk ik zelf dat mensen in de buurt van grote bedrijven nog alerter worden voor wat er gebeurt op die bedrijven. Je kunt hen dat natuurlijk niet kwalijk nemen: het gaat over gezondheid en over milieu-impact, het is dan ook logisch dat er snel bezorgde reacties kunnen komen.

Ik verneem uit uw antwoord dat er metingen zijn gebeurd en dat die de norm niet hebben overschreden. Op zich is dat goed. Maar dat neemt niet weg dat een aantal mensen daar heel wat hinder en vooral ongerustheid hebben ondervonden.

Ik stel vast dat er door het bedrijf zelf op een tweetal sporen werd gewerkt. Misschien is het goed dat we daar eens over nadenken. Het bedrijf heeft geprobeerd om heel actief via sociale media te communiceren en heeft die communicatie zelf in handen genomen. Dat is een goede zaak. Maar niet iedereen is actief op sociale media en kan die informatie krijgen.

Aan de ene kant was die informatie niet ter beschikking bij de mensen thuis en zijn er ook geen briefjes rondgedeeld, terwijl het toch maar een aantal woongebieden zijn die daarvan onder de invloed zijn. Gezien de verreгаande digitalisering mogen we dit niet uit het oog verliezen.

Aan de andere kant zien we dat de mensen die wel digitaal mee zijn, die informatie niet op een bepaalde plek konden vinden. Daarover heb ik u al eens een vraag om uitleg gesteld. In de haven van Gent en ondertussen ook in de andere havens bestaat er een milieuklachtenmeldpunt. Vandaag is dat eigenlijk enkel een telefoonnummer waarnaar ze kunnen bellen.

Het kan niet de bedoeling zijn dat elke inwoner naar dat telefoonnummer belt voor informatie. Als we dat milieuklachtenmeldpunt kunnen digitaliseren, zou er ook langs digitale weg, ten eerste, een klacht kunnen worden doorgegeven, maar, ten tweede, ook informatie kunnen worden verspreid. Dat kan een winst betekenen. Bij een meldingsplicht kan, wanneer er een melding binnenkomt, die informatie dan vanuit Vlaanderen worden ontsloten naar die milieuklachtenmeldpunten. Dat zou een wisselwerking kunnen zijn. We kunnen dat zeker verder onderzoeken.

Ten tweede bleek dat de stad Gent vrij laat op de hoogte was. Ik heb informatie opgevraagd bij de gemeenteraad en daaruit blijkt dat de stad wel op de hoogte was gebracht, maar eigenlijk pas in heel late instantie, en dat ze ook niet meteen zicht had op wat er gaande was. Mensen bellen meteen naar het stadsbestuur om te horen wat er precies gaande is, maar die informatie bleek niet meteen tot bij hen te komen. Dat moeten we meenemen. We hebben dat ook geleerd in de onderzoekscommissie PFOS (perfluorooctanesulfonic acid): het is belangrijk om de lokale besturen mee te hebben, zeker wanneer er zich plots een onverwacht feit voordoet en wanneer dat onverwacht feit letterlijk zichtbaar is aan de hemel. Daar moeten we zeker verder werk van maken.

Minister, hoever staat het met de digitalisering van dat milieuklachtenmeldpunt? Ziet u manieren om de lokale besturen sneller op de hoogte te brengen van incidenten op het vlak van milieu?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Eerst wil ik verduidelijken dat zowel de brandweer van het bedrijf zelf, ArcelorMittal, als ook het brandweercentrum van Gent metingen hebben gedaan.

Ik zal zeker bekijken of er vertraging zit op de communicatie met de stad. Ook al schakelt het bedrijf zelf sociale media in, niet iedereen gebruikt die. Bij zulke incidenten is het dus inderdaad wel belangrijk dat er een communicatie gebeurt door de overheid.

Ik zal uw vraag over de digitalisering van het milieuklachtenmeldpunt nagaan. Zowel bij de haven als bij de stad kan men misschien wel een meldpunt opzetten. Ik zal sowieso in gesprek gaan met de haven en met de stad Gent, omdat er daar

veel bedrijvigheden zijn, om te bekijken hoe we die communicatie beter op elkaar kunnen afstemmen. Ik vind het een goede suggestie, waarvoor dank.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Minister, ik dank u voor uw extra antwoord.

Ik wilde daarnet nog iets zeggen en u herinnert mij eraan. Ik kreeg van sommige bewoners de feedback dat het feit dat het de eigen brandweer is die die metingen uitvoert en geen onafhankelijke instantie, ook niet altijd vertrouwen opwekt. Integendeel, het wekt soms wat wantrouwen op, omdat je dan eigenlijk geen onafhankelijke instantie hebt die kan beoordelen of de meting al dan niet juist werd uitgevoerd.

Aan de andere kant zorgt dat er ook wel voor dat er heel snel kan worden geschakeld en dat op heel korte termijn de troepen – letterlijk – kunnen worden ingezet om die metingen te doen. Maar het lijkt mij wel iets om over na te denken, hoe we ervoor kunnen zorgen dat we het vertrouwen van de burger op dat vlak kunnen terugwinnen en ervoor kunnen zorgen dat bedrijven actief kunnen zijn in ons havengebied.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aanpak van de kobaltvervuiling in Vlaanderen – 2622 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, Vlaanderen kent al lang een probleem van vervuiling door kobalt. In 52 procent van de Vlaamse waterlopen worden volgens de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) normoverschrijdingen voor kobalt gemeten. Die zouden onder meer te verklaren zijn door de aanwezigheid van kobalt in veevoeder en dus ook in mest. Kobalt wordt toegevoegd aan veevoer omdat daaruit vitamine B12 wordt gevormd. Een deel zou ook worden aangevoerd via grondwater en kan ook van natuurlijke oorsprong zijn.

Te hoge concentraties van kobalt in grondwater werden in kaart gebracht voor heel Vlaanderen. Er zijn verschillende regio's te onderscheiden met kobaltconcentraties van meer dan 100 microgram per liter. De zone op de grens tussen de provincies Antwerpen en Limburg, ruwweg tussen Geel en Peer, springt het meest in het oog. Daar is het kobalt in het grondwater in verband te brengen met de historische vervuiling door de metaalverwerkende industrie in Olen en Reppel. Mogelijk is het kobalt nog verder verspreid door het gebruik van assen uit de fabrieken bij aanleg van wegen.

Ineos Aromatics is de grootste kobaltvervuiler in Vlaanderen. Kobalt wordt er gebruikt als katalysator, wordt deels gerecupereerd, maar ook deels geloosd, met name in de Grote Nete. De kobaltwaarden lopen dan ook hoog op in de Grote Nete. De VMM gaf toch een gunstig advies voor de nieuw aangevraagde lozingsvergunning. De lozingen zorgen voor meer kobalt in de rivier, maar omdat het water van de Grote Nete toch al sterk vervuild is, zou dat geen klasseverslechtering betekenen. Dat is een cynische redenering en in strijd met een uitspraak van het Europees Hof van Justitie in 2015, die zegt dat iedere vergunning geweigerd moet worden als het project de waterkwaliteit in de omgeving verslechtert of ervoor zorgt dat het einddoel van goede waterkwaliteit tegen 2027 in het gedrang komt.

Een ander bekend voorbeeld van kobaltvervuiling vond plaats in Kruibeke, waar de Vlaamse Waterweg afvalwater loosde met grote hoeveelheden uranium en kobalt. Voor kobalt overschreed men maar liefst elf keer de norm. 'Pano' wijdde daar vorig jaar een reportage aan.

Kobalt is een van de kritische materialen, ook in een groene economie. In batterijen voor elektrische wagens wordt nu meestal gekozen voor kathodes met een nikkel-mangaan-kobaltsamenstelling. Het Vlaamse bedrijf Umicore is de grootste consument van kobalt ter wereld. De aanvoer van nieuwe kobalt uit mijnen komt voornamelijk uit Congo en heeft een slechte reputatie door kinderarbeid en mensenrechtenschendingen, zeker in de zogenaamde artisanale mijnbouw. Umicore heeft dit type mijnen weliswaar gebannen uit haar bevoorradingsketen.

Aangezien de prijzen voor kobalt op de wereldmarkt stijgen, wordt recyclage van kobalt uit elektronisch afval steeds interessanter. De milieubeweging dringt al enige tijd aan op het instellen van een statiegeldsysteem voor smartphones, tablets en andere, of elektronica met kostbare grondstoffen in het algemeen. Tegelijk wordt ook gezocht naar alternatieven voor onder meer kobalt in batterijen. Zo is er nu speculatie over de mogelijke inzet door Tesla van ferriet als vervanger van kobalt. Maar de kans blijft groot dat kobalt nog lang niet gemist zal kunnen worden, ook niet in een groene economie. Reden te meer om de milieuregels rond het werken met kobalt zo scherp mogelijk te stellen.

Is het niet nodig om binnen het kader van het beleid rond zware metalen te werken aan een specifieke aanpak van de vervuiling door kobalt in oppervlaktewater, grondwater en de bodem?

Twee, is er geen verder onderzoek nodig naar de aanrijking van veevoer met kobalt en de gevolgen daarvan voor het milieu?

Drie, moet bij het gebruik van kobalt in de industrie, ook vanuit de principes van een circulaire economie, niet nog strenger worden toegezien op het recupereren van dit kostbare metaal, zodat verliezen in het milieu tot een minimum beperkt worden en zodat ook de aanvoer van nieuwe kobalt uit Congo zo laag mogelijk kan worden gehouden?

Vier, bent u voorstander van een statiegeldsysteem voor smartphones, tablets of elektronica met kostbare grondstoffen in het algemeen?

Vijf, zet de Vlaamse Regering, bijvoorbeeld in het kader van Vlaanderen Circulair, voldoende in op het onderzoek naar alternatieven voor de afhankelijkheid van kritische metalen zoals kobalt?

Zes, is het in dit kader te verantwoorden nog aanzienlijke lozingen van kobalt in oppervlaktewater in Vlaanderen toe te staan, zeker als we weten dat de waterkwaliteit daardoor gegarandeerd zal verslechteren?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: In het kader van het bodembeleid en de aanpak van verontreinigde sites, moet kobalt vandaag al worden onderzocht wanneer dit een verdachte stof is op basis van bijvoorbeeld de locatie of het type activiteit. Dit is dus een gelijkaardige aanpak als voor andere parameters. Kobaltverontreiniging is al in heel wat bodemdossiers onderzocht of waar nodig gesaneerd.

Daarnaast zijn we in het kader van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 de volledige massabalans voor kobalt in Vlaanderen in kaart aan het brengen. Zo krijgen we ook een beter zicht op de bronnen, de transportroutes en vrachten. Naast industriële emissies worden daarbij ook andere bronnen onderzocht, zoals

via het grondwater en via erosie. Dat is een complexe oefening. In 2022 kon alvast de transportroute via het grondwater in kaart worden gebracht. Ook in 2023 en 2024 ligt verder werk op de plank. Zo wordt momenteel onderzocht hoe de transportroute via erosie kan worden geïnventariseerd. Een volledige massabalans zal ons dan ook in staat stellen om de bronnen van kobalt naar oppervlaktewater te identificeren en ook doeltreffende maatregelen te nemen.

Wat betreft uw vraag naar onderzoek met betrekking tot de aanrijking van veevoer, verwijs ik naar u naar de bevoegde minister, collega Brouns.

Wat uw derde vraag betreft, kan ik meegeven dat de nieuwe Europese verordening voor batterijen en afgedankte batterijen, waarvan de publicatie in de zomer van 2023 wordt verwacht en die we ook opvolgen, dwingende materiaaltherugwinningsdoelstellingen voor kobalt opleggen. Uiterlijk op 31 december 2027 moet 90 procent van het kobalt worden teruggewonnen bij de recyclage van afgedankte batterijen. Vanaf 31 december 2031 moet minstens 95 procent van het kobalt worden teruggewonnen bij de recyclage van afgedankte batterijen. Wij volgen daar ook de Europese verordening.

Wat uw vierde punt betreft, is een statiegeldsysteem een beleidsinstrument dat wordt ingezet voor producten met een korte tijdspanne tussen het moment van de aankoop en afdanking. Af en toe komt wel eens de vraag naar de bruikbaarheid van dit instrument voor producten met een lange levensduur zoals elektrische apparaten. Momenteel is dit in geen enkel land of regio wereldwijd verspreid. Door de lange tijdspanne tussen aankoop en afdanking moeten de mensen gedurende lange tijd wachten om hun statiegeld terug te krijgen en de genoemde apparaten kennen vaak ook een positieve waarde in de afvalfase. Het statiegeld zou dan ook hoog moeten zijn om financieel interessanter te zijn voor de consument dan alternatieve inzamelkanalen. Onder meer vanwege deze redenen is een invoering van statiegeld op elektrische apparaten op dit moment niet aan de orde.

We mogen ook niet vergeten dat we via Recupel al een heel laagdrempelig inzamelsysteem hebben. De burger kan hiermee steeds gratis terecht bij de recyclageparken en bij de meer dan tienduizend inzamelpunten. Recupel zet ook in op campagnes om zoveel mogelijk van deze toestellen opnieuw in te zamelen om ze dan ook te kunnen recyclen.

Wat uw vijfde vraag rond Vlaanderen Circulair betreft, is hierrond onderzoek lopende aan de Vlaamse universiteiten. Ik kan hierover onder meer verwijzen naar een studie van de UGent over het in kaart brengen van de Europese kobaltstromen. Ook de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) werkt momenteel aan een opdracht over kritieke materialen in Vlaanderen.

Wat uw laatste vraag betreft, worden nieuwe lozingen van kobalt principieel niet meer toegestaan. Voor bestaande lozingen wordt erop toegezien dat er geen achteruitgang van de toestand is conform de Kaderrichtlijn Water.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik begrijp dat ik voor een aantal vragen nog verder moet gaan, bijvoorbeeld naar minister Brouns. Wat de Kaderrichtlijn Water betreft: we hebben een heel slechte waterkwaliteit in Vlaanderen. U geeft hier aan dat er geen nieuwe vergunningen meer worden toegestaan waarin lozing van kobalt wordt voorzien maar ik begrijp dat Ineos Aromatics wel een vergunning heeft verkregen en dat daar een lozing van kobalt is toegestaan. Hoe rijmt u het verlenen van die vergunning met de uitspraak die u nu net doet, want die vergunning is niet zo lang geleden verleend? Twee, hoe zult u eraan werken dat de kobaltvervuiling in ons oppervlaktewater erop achteruit gaat in plaats van status quo blijft? Op dit moment zitten we daar met een slechte toestand. U zegt dat u

geen vergunningen meer gaat verlenen die een lozing toestaan maar mijn vraag is vooral hoe u ervoor gaat zorgen dat de toestand verbetert in plaats van niet verslechtert.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Zoals ik heb gezegd, volgen we de Europese regelgeving. We hebben afgesproken om niet aan 'gold-plating' te doen. De recyclage zit wel goed, denk ik.

Ineos lost minder sinds de nieuwe vergunning. De lozingsnorm is aangescherpt van 600 naar het huidige 500 en het toekomstig 120. De afgeleverde lozingsnorm werd bovendien ook beperkt in de tijd, tot 31 december 2027. Ineos moet ook tegen eind 2025 de nodige studies uitvoeren voor de verdere beperking van de norm. De toestand verbetert dus met de nieuwe vergunning.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, het is dus duidelijk dat die vergunning wel is verleend. Dat er geen vergunning meer verleend wordt klopt dus helemaal niet met de realiteit. Dat er een beperking in de tijd wordt opgelegd is goed, maar daarmee verbetert de huidige toestand niet.

Ik kijk toch uit naar extra acties om de kobaltvervuiling in Vlaanderen te bestrijden. Op dit moment lijkt de toestand zeer ernstig te zijn. Het is dan ook heel belangrijk dat er verder onderzoek gebeurt en dat er maatregelen worden genomen, niet alleen om niet verder te vervuilen maar ook om de bestaande vervuiling aan te pakken en te verminderen. Het lijkt ook hier de evidentie zelve dat de vervuiler betaalt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het 'Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidegebruik', en met name het gebruik van chlorothalonil – 2663 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, eind mei vorig jaar kondigde u aan dat u het gebruik van pesticiden in Vlaanderen tegen 2030 wilt halveren. Het ontwerp van Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidegebruik ging vorig jaar in openbaar onderzoek en werd doorgestuurd naar de adviesraden. Nadien zou het dan aangepast worden en opnieuw voorgelegd worden aan de Vlaamse Regering. Intussen zijn we al mei 2023. Maar er is nog altijd geen definitieve versie van het actieplan goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Sindsdien werd de Vlaamse Regering door de milieubeweging gedagvaard wegens haar falend pesticidebeleid en heeft het Europese Hof van Justitie België veroordeeld voor zijn beleid. Daarbij draagt ook Vlaanderen verantwoordelijkheid, aangezien de Europese Pesticiderichtlijn al sinds 2011 maatregelen oplegt om het pesticidegebruik te verbieden of te verminderen in waterwin- en Natura 2000-gebieden en de Vlaamse Regering naliet het nodige te doen.

Een vermindering van het gebruik van pesticiden is van belang voor de biodiversiteit, bijvoorbeeld om de bijen en andere bestuivers te beschermen. Zeker in de Week van de Bij verdient dit aandacht. Maar het is vooral ook van belang ter bescherming van de volksgezondheid. Uit het drinkwaterrapport van de Vlaamse

Milieumaatschappij (VMM) blijkt dat in 39 procent van de leveringsgebieden een of meerdere pesticiden vastgesteld werden boven de rapporteringsgrens. Pesticiden waarvan bewezen is dat ze een risico inhouden voor de gezondheid, moeten onmiddellijk verboden worden. Voor een andere groep middelen is meer onderzoek nodig, onder meer voor mogelijke cocktaileffecten, en moet het voorzorgsprincipe ingeroepen worden. Dan kan het best gewerkt worden met bufferzones om kwetsbare bevolkingsgroepen of natuur te vrijwaren. In antwoord op mijn actuele vraag op 25 januari zei u dat u aan de VMM gevraagd had om zeker rond waterwingebieden en schoolomgevingen waar het pesticidegebruik piekt, een aantal maatregelen uit te werken. En dat zou u nadien bespreken binnen de regering.

Het Europees Milieuagentschap kwam onlangs met nieuwe onrustwekkende cijfers in verband met het gebruik van pesticiden in de Europese lidstaten. Pesticidenresten worden aangetroffen in 22 procent van alle oppervlaktewateren en in 87 procent van alle landbouwbodems en zorgen voor groot verlies aan biodiversiteit. Bij biomonitoringonderzoek bleek dat bij 84 procent van de onderzochte personen minstens twee pesticiden werden aangetroffen, en beduidend meer bij kinderen.

Een nieuwe vervuiling van water en drinkwater waarover in het buitenland grote onrust is ontstaan is die door afbraakproducten of metabolieten van het syngenta fungicide chlorothalonil. Dit pesticide is in gebruik sinds 1970 en werd Europees verboden in 2019. Maar in Frankrijk zou vandaag één derde van het drinkwater besmet zijn door te hoge concentraties van de afbraakstoffen van dit pesticide. Ook in Zwitserland werden metabolieten van chlorothalonil veelvuldig aangetroffen in drinkwater. Het pesticide chlorothalonil werd door het Europees Voedselagentschap of European Food Safety Authority (EFSA) geklasseerd als 'vermoedelijk kankerverwekkend'. De VMM beschouwt de metabolieten van chlorothalonil als niet-relevante metabolieten. Maar dat zou op basis van deze nieuwe gegevens achterhaald zijn. Voor niet-relevante metabolieten geldt een minder strenge norm. Maar ook die normering zou dan het best herbekeken worden.

Minister, wanneer zal de definitieve versie van het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidegebruik worden goedgekeurd? Hebt u inmiddels overeenstemming bereikt over de aanpak van pesticiden met uw collega bevoegd voor Landbouw?

Zult u op korte termijn maatregelen nemen om het pesticidegebruik rond bijvoorbeeld waterwingebieden en schoolomgevingen, kwetsbare natuurgebieden en gebieden waar kwetsbare bevolkingsgroepen verblijven, drastisch te beperken?

Zult u in opvolging van de laatste bevindingen van het Europees Milieuagentschap aandringen op meer onderzoek naar het voorkomen van pesticiden in oppervlaktewater, drinkwater en landbouwbodems en het verder opvolgen van pesticiden in het Vlaams biomonitoringonderzoek?

En dan concreet over het pesticide chlorothalonil en de metabolieten ervan, waarover zoveel ophef is in Frankrijk en Zwitserland: wordt dit pesticide of worden de metabolieten ervan gemeten in Vlaanderen? In oppervlaktewater? In drinkwater? Zo ja, wat zijn de bevindingen? Zo, neen, is dat dan niet dringend nodig?

Welke norm wordt in Vlaanderen gehanteerd voor de metabolieten van chlorothalonil? Moeten deze metabolieten niet de kwalificatie 'relevant' krijgen, zodat er strengere normen voor gelden?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega Schauvliege, ik dank u voor de vele terechte vragen.

Alle vereiste elementen zijn beschikbaar voor de agendering op de Vlaamse Regering met het oog op de aanname van dit actieplan. Met collega-minister Jo Brouns

is ook volledige overeenstemming bekomen over de inhoud van het actieplan. Binnenkort zal dit dan ook ter beslissing aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd.

Ik wil toch eerst benadrukken dat we in Vlaanderen met het besluit inzake duurzaam gebruik van pesticiden wel degelijk het gebruik van pesticiden sterk beperkt hebben. Met de toepassing van dat besluit worden terreinen, gebruikt door kwetsbare groepen, nauw opgevolgd en hoofdzakelijk op een alternatieve manier onderhouden, zonder pesticiden. Dat blijkt ook uit de jaarlijkse rapportering door de openbare besturen. Zij beheren hun terreinen nu al jaren onder een verbod op het gebruik van pesticiden, waarvoor mijn dank. In grondwaterwingebieden geldt er ook voor het gebruik buiten de land- en tuinbouw een verbod op basis van specifieke grondwaterregelgeving. Het is bovendien ook mogelijk om de impact van specifieke werkzame stoffen verder te beperken in grondwaterwingebieden voor alle actoren wanneer dat uit de monitoring in die gebieden noodzakelijk wordt.

De monitoringsdata worden ook bezorgd aan het erkenningscomité voor gewasbeschermingsmiddelen wanneer een werkzame stof ter evaluatie voorligt. Dit kan leiden tot verdere risicobeperkende maatregelen of tot intrekking van de erkenning.

Momenteel bereid ik een uitvoeringsbesluit voor op het decreet op het natuurbehoud dat het gebruik van pesticiden in en nabij gebieden van het Vlaamse Ecologisch Netwerk en de Speciale Beschermingszones veel sterker reguleert in overeenstemming met de Europese pesticidenrichtlijn. Ik moet daarnaast helaas wel vaststellen dat de Federale Regering het btw-tarief op pesticiden verlaagd heeft. Dat lijkt me niet zo logisch en eigenlijk zou men de omgekeerde beweging moeten doen. Het is ook moeilijk te rijmen met het principe van de vervuiler betaalt en lijkt niet te wijzen op ambities rond het verlagen van het pesticidgebruik. Misschien kunt u ook aan uw collega's in de Federale Regering vragen om de btw op pesticiden opnieuw te verhogen.

De aanwezigheid van pesticiden en hun metabolieten en afbraakproducten in oppervlaktewater, grondwater en drinkwater wordt nu reeds zeer intensief opgevolgd. Ik verwijs hiervoor naar de beschikbare rapporten en gegevens van de VMM die publiek beschikbaar zijn. De VMM heeft hierbij zowel aandacht voor als relevant beschouwde metabolieten door de federale overheid als voor niet-relevante metabolieten.

De drinkwaterbedrijven zijn reeds jaren verplicht om de kwaliteit van zowel de bron als het drinkwater te bewaken op een risicogebaseerde wijze en hierbij alert te zijn voor nieuwe stoffen. Pesticiden en hun metabolieten, zowel de relevante als de niet-relevante metabolieten, worden hier zeer intensief opgevolgd op basis van richtlijnen van de VMM en op basis van internationale kennis.

Op het voorkomen van pesticiden in oppervlaktewater en drinkwater wordt in Vlaanderen steeds meer ingezet. Dat zet ik eveneens verder met onder andere de zopas omschreven regelgevende initiatieven.

In vorige cycli van het Vlaams Humaan Biomonitoringsprogramma (HBM) werden steeds pesticiden gemeten. In lijn met de prioriteiten van het Europese HBM-programma in het kader van PARC (Partnership for the Assessment of Risks from Chemicals) zullen ook in de huidige Vlaamse HBM-cyclus pesticiden, hun metabolieten en bijhorende vroegtijdige gezondheidseffecten worden gemeten. Welke concrete pesticiden geselecteerd zullen worden, wordt bepaald tegen eind 2023. Momenteel loopt de participatieve selectieprocedure, waarbij input van verschillende stakeholders wordt meegenomen.

Ik maak een onderscheid tussen oppervlaktewater en drinkwater. In drinkwater worden zowel chlorothalonil als de niet-relevante metabooliet Vis-01 opgevolgd door de waterbedrijven. Ik verwijs u door naar de VMM-jaarrapporten over de drinkwaterkwaliteit voor de bevindingen. De metabooliet R471811 wordt momenteel niet opgevolgd. Er is op EU-niveau geen geharmoniseerde aanpak wat betreft de opvolging van de metaboolieten in drinkwater waardoor we dus terugvallen op het goed opvolgen van wat er internationaal loopt. De recente bevindingen in Frankrijk werden reeds door de VMM opgepikt en de VMM stelde recent reeds de vraag aan de waterbedrijven om oriënterend onderzoek op te starten.

Wat het oppervlaktewater betreft, laat de VMM weten dat, in functie van de opmaak van het monitoringsprogramma 2024 voor oppervlaktewater betreffende chlorothalonil en de metaboolieten, zal worden bekeken wat aangewezen en zinvol is.

U vraagt ook welke norm gehanteerd wordt. Er bestaat momenteel geen Europese of Vlaamse norm voor chlorothalonil, of de metaboolieten ervan, in oppervlaktewater. Voor drinkwater geldt de wettelijke norm van 0,1 microgram per liter voor de relevante metaboolieten, wat conform de Europese drinkwaterrichtlijn is. Ik wil hier ook benadrukken dat deze norm van 0,1 microgram een principiële norm is die niet toxicologisch onderbouwd is.

Voor niet-relevante metaboolieten die worden aangetroffen in ons drinkwater wordt in een eerste fase een gezondheidkundige voorzorgswaarde afgeleid. Voor de niet-relevante metabooliet Vis-01 is deze gelegd op 4,5 microgram per liter.

ANSES, het Franse agentschap voor voedselveiligheid, karakteriseerde in 2022 de bewuste metabooliet R471811 wel als relevant vanuit het voorzorgsprincipe omdat er onvoldoende data zijn om te ondersteunen dat de stof niet kankerverwekkend is. De VMM zal in overleg met het agentschap Zorg en Gezondheid (AZG) op korte termijn aan de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) vragen om de metabooliet R471811 te evalueren.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Dank u wel, minister. Concluderend kan ik binnenkort een aangepast actieplan zien dat bij de Vlaamse Regering zal passeren. Dat actieplan moest eigenlijk al van kracht zijn op 1 januari 2023. Dat is dus al minstens een half jaar te laat. Maar als ik het goed begrijp, minister, dan zal dat actieplan bevatten dat in de Natura 2000-gebieden en rond SBZ-gebieden (speciale beschermingszones) een pesticidenverbod geldt. Dat is uiteraard evident en goed, maar een heel recent rapport van het United Nations Children's Fund (UNICEF) heeft aangetoond dat heel veel kinderen in aanraking komen met pesticiden en dat het aangewezen is dat ook in een omgeving waar zich kinderen bevinden – in woonomgeving en rond scholen – pesticidenverbruik verboden zou worden. U hebt in een eerdere commissievergadering al aangegeven dat u daar ook voorstander van bent. Zal dat ook in uw voorstel staan? Ik hoor u daar op dit moment niets over zeggen. Het lijkt me een zeer belangrijk element dat een omgeving waar kinderen zich bevinden en waar ze veel vertoeven, ook pesticidenvrij wordt gemaakt. Dat is heel belangrijk, net zoals de waterwingebieden. Dat is mijn eerste vraag.

Daarnaast gaf u aan dat Vlaanderen 4,5 microgram per liter gebruikt als norm. In Frankrijk is dat 0,1 microgram per liter. Dat is veertig keer strenger. Minister, ik kan het heel moeilijk uitleggen dat er in Frankrijk normen worden gebruikt voor hetzelfde product die veertig keer strenger zijn dan in Vlaanderen. Zult u de norm in Vlaanderen verstrengen, zodat de Vlaming even goed beschermd is tegen de metaboolieten van chlorothalonil als de mensen in Frankrijk?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhel Demir: Inderdaad, collega Schauvliege, u hebt dat goed geneemd. De aanname van het actieplan komt er, en er is ook overeenstemming met de collega die bevoegd is voor Landbouw. Ik denk dat we dat zo snel mogelijk kunnen agenderen op de Vlaamse Regering. Ik heb ook gezegd dat ik momenteel het uitvoeringsbesluit voorbereid, op het decreet op het natuurbehoud, dat het gebruik van pesticiden in en rond het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en de SBZ veel sterker reguleert.

Er is binnen de Vlaamse Regering ook afgesproken dat we de Europese pesticidenrichtlijn beter moeten implementeren. Dat betekent inderdaad dat er in de Natura 2000-gebieden aangepaste pesticidenregels zullen komen, en ook in de leefomgeving van kwetsbare Vlamingen. Dat heb ik ook al eerder gezegd. Daar gelden nu al wat restricties, maar we zijn het element van de leefomgeving aan het herbekijken.

Wat de normen betreft, daar kan ik nog niet op vooruitlopen. Dat wordt op dit moment onderzocht, samen met de specialisten van het agentschap Zorg en Gezondheid en de VMM. Ik ben zelf geen specialist, ik krijg het woord 'chlorothalonil' amper uitgesproken, dus ik laat het over aan de specialisten, de wetenschappers. Ik ben politicus en ik ga daar niet op vooruitlopen.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, u bent inderdaad politicus en geen wetenschapper, dat kan ik helemaal volgen, maar het is wel aan de politiek om de normen te bepalen. Dat is meteen ook mijn vraag. Ik kan het heel moeilijk uitleggen dat producten over de grens veertig keer strenger genormeerd zijn dan in Vlaanderen.

Maar goed, we volgen dit absoluut verder op. Ik hoor van u dat er een voorstel komt. Het is duidelijk dat het een toepassing wordt op het natuurdecreet. Ik hoop dan ook, minister, dat u voldoende restricties inbouwt in andere instrumenten, om ervoor te zorgen dat de leefomgeving van kinderen veilig gesteld wordt, en pesticidenvrij wordt. U weet wellicht dat wij daarvoor zelf een voorstel van resolutie op tafel gelegd hebben om de natuurgebieden, de Natura 2000- en SBZ-gebieden, maar ook de waterwingebieden en alle leefomgevingen waar kinderen zich bevinden, pesticidenvrij te maken, om zo een derde van het oppervlak in Vlaanderen volledig pesticidenvrij te maken.

Dus: elk voorstel, en elk initiatief van deze Vlaamse Regering dat in die richting werkt, juichen wij toe. Wij hopen alleen dat dat eerstdaags zal zijn, en dat het niet nog maanden en maanden op zich zal laten wachten, want we zijn al een hele tijd in overtreding met de Europese regelgeving.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhel Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de uitspraak van de vrederechter van Antwerpen in de zaak-3M – 2700 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Voorzitter, collega's, minister, op 15 mei veroordeelde de vrederechter van Antwerpen 3M in een zaak van het gezin Verstraete. Het vonnis luidt: 'bovenmatige burenhinder'. Er moet in eerste instantie een provisionele vergoeding van 2000 euro worden betaald. Het feit dat bewoners op

een afstand van 1 kilometer een verontreinigde bodem hebben, geen groenten uit eigen tuin kunnen eten en geen eieren van kippen van eigen kweek, en bovenal sterk verhoogde bloedwaarden hebben, wordt door de vrederechter als bovenmatige burenhinder beschouwd.

Onmiddellijk kondigde het burgercollectief Darkwater 3M, een collectief van vierhonderdtal omwonenden, verdere actie aan.

Juristen schatten in dat deze uitspraak vergaande gevolgen kan hebben en dat er nog veel en hoge claims kunnen volgen.

Burgers in Vlaanderen moeten naar de rechtbank stappen om zich te beschermen tegen bovenmatige milieu- en gezondheidshinder door bedrijven. Burgers hier-
tegen beschermen, is nochtans een taak van de overheid.

Minister, wat is uw reactie op deze uitspraak? Vindt u niet dat de overheid blijft falen in haar opdracht burgers te beschermen: wie zal wanneer de bovenmatige milieuhinder een halt toeroepen?

Wat is de impact van deze uitspraak op de overeenkomst die u afsloot met 3M? Deze claims kunnen veel hoger oplopen dan het bedrag dat de Vlaamse overheid met 3M overeenkwam. Staat de 571 miljoen euro en het feit dat gezondheidsschade niet kan worden gevorderd, niet in schril contrast met deze uitspraak?

In welke mate komen er nu ook andere bedrijven en bouwprojecten in het vizier die eveneens bovenmatige burenhinder teweegbrengen? Kan Lantis met het Oosterweelproject ook worden aangesproken op abnormale burenhinder? Kunnen andere petrochemische bedrijven in de Antwerpse haven hierop worden aangesproken, zowel vanuit Vlaanderen als vanuit Nederland?

Welke impact heeft deze uitspraak op het milieubeleid en de milieuhandhaving in Vlaanderen?

De voorzitter: Minister Demir het woord.

Minister Zuhail Demir: Mevrouw Schauvliege, ik vind het toch wel heel bijzonder dat u zegt dat de Vlaamse overheid blijft falen. Ik weet niet op welke planeet u de afgelopen jaren hebt geleefd, maar het was deze regering en deze minister die 3M in gebreke heeft gesteld, heeft gedagvaard en die er voor de allereerste keer in de geschiedenis in is geslaagd om een multinational 600 miljoen euro te laten betalen. Uw partij heeft ook milieuministers gehad in Vlaanderen, waar toen PFAS ook op de agenda stond. Het werd allemaal geminimaliseerd, en ik vind het van de pot gerukt dat u nu zegt dat de overheid blijft falen. Neen, uw ministers en uw burgemeester in Zwijndrecht hebben misschien gefaald waar ik heb gedaan wat ik moest doen. Het is de allereerste keer in de geschiedenis dat dit is gebeurd.

Ik wijs ook graag op de reactie van de raadsleden van Darkwaters 3M op zowel de persconferentie alsook in Humo van deze week. Ik stel voor dat u dat ook eens leest. De raadsleden van Darkwaters hebben reeds aangegeven dat ze vooral wensen dat de Vlaamse Regering haar beleid in Zwijndrecht voortzet en ze verwijten de huidige minister van Omgeving niets. Mevrouw Schauvliege, indien u van mening bent dat er nog meer kon gebeuren, sta ik open voor alle suggesties. Maar ik merk dat u vaak blijft steken in een zeer selectieve verontwaardiging zonder evenwel oplossingen aan te brengen. Ik heb het maximale gedaan en gedaan wat er moest gebeuren in dat dossier. Ik kan alleen maar vaststellen dat uw ministers die destijds ook op deze stoel hebben gezeten, die destijds ook op de hoogte waren van PFAS, gewoon verder hebben gedaan. Stop ermee, tenzij u kunt zeggen wat ik nog moet doen of wat 3M nog moet doen, dan sta ik er altijd voor open.

Ik kom tot uw tweede vraag. U hebt op 26 april zelf getwitterd dat de Vlaamse overheid niet kan contracteren voor burgers, en nu stelt u de vraag of de saneringsovereenkomst wel voldoende is om de burgerlijke schade van burgers te dekken. Ik begrijp dat niet zo goed, en ik verwijs u dan ook vooral naar de toelichting bij de saneringsovereenkomst die we reeds vanaf 6 juli 2022 hebben voorzien.

Ik heb steeds gezegd dat de saneringsovereenkomst een eerste stap is en dat 3M zijn verantwoordelijkheid moet blijven nemen. Ik hoop dan ook dat 3M het signaal van de vrederechter heeft begrepen en zelf de nodige initiatieven zal nemen om burgers te vergoeden, bijvoorbeeld door de oprichting van een fonds voor burgerlijke hinder ten gevolge van de saneringswerken en eventuele gezondheidsschade voor burgers.

Het feit dat 3M als verweerder eerder een saneringsovereenkomst sloot met de Vlaamse overheid staat los van de zaken die de burgers aanhangig maken bij de vrederechter. Het vonnis verbindt immers uitsluitend de partijen in het geding, namelijk 3M en de betrokken omwonenden.

De saneringsovereenkomst regelt daarentegen louter de wederzijdse verplichtingen tussen de partijen betrokken bij deze overeenkomst, namelijk tussen 3M enerzijds en het Vlaamse Gewest, de Vlaamse Gemeenschap, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) en de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) anderzijds. Daarbij merk ik wel op dat sanering een herstel in de oorspronkelijke toestand beoogt, en daarmee de burgers in natura vergoedt. Daarnaast voorziet ook het sitebesluit in bepaalde financiële maatregelen, zoals de verplichting voor 3M om ...

Bovendien is er van de schadevergoeding aan de Vlaamse overheid 15 miljoen euro uitgetrokken voor de herwaardering van de gemeente Zwijndrecht en voor gezondheidsonderzoeken en begeleiding om een causaal verband tussen PFAS en bepaalde ziektebeelden te kunnen aantonen. Dit wordt beaamd door de raadsleden van Darkwater 3M.

Zoals reeds herhaaldelijk aangehaald, is de saneringsovereenkomst doelbewust voorzien van een 'open end' op het vlak van menselijke gezondheidsschade. Uit een gecoördineerde lezing van artikel 7, tweede onderdeel van de saneringsovereenkomst, blijkt dat de Vlaamse overheid enkel afstand doet van verhaal voor wat betreft kosten die zij maakt in het kader van preventieve gezondheidszorg en voor zover zij daar op 6 juli 2022 voor bevoegd is. Voor curatieve gezondheidszorgen en vorderingen van derden met betrekking tot gezondheidsschade geldt er geen afstand van verhaal vanwege de Vlaamse overheid.

Maar nogmaals, uit uw tweet van 26 april 2023 blijkt dat u hiervan op de hoogte was. Ik vind het echt jammer, zeker nu u fractieleider bent, dat u de waarheid blijft verdraaien. Ik vind dat niet serieus.

Ik kom tot uw vierde vraag. Ik doe hier geen uitspraak over. Het komt mij als lid van de uitvoerende macht niet toe mij in de plaats te stellen van de rechterlijke macht. Enige voorafname van mijn kant kan de slaagkansen van deze of gene partij in het gedrang brengen en de daartoe bevoegde rechterlijke instantie beïnvloeden. Ik zal dat dus niet doen.

Ten slotte antwoord ik op uw vijfde vraag. Deze uitspraak is weinig verrassend, want de rechtsfiguur van burenhinder is al in vele verontreinigingszaken gebruikt. Wel sterkt deze uitspraak mij in mijn overtuiging dat de acties die ik de afgelopen jaren heb uitgevoerd ten aanzien van 3M, de enige juiste waren en dat het dichtdraaien van de PFAS-kraan de enige juiste actie was.

Voor het overige verwijs ik naar de advocaat die in Humo zegt: "Met de huidige minister (...) is het anders. Demir is verder gegaan dan haar partij wilde. Eindelijk iemand die het voor ons opneemt, dacht ik. De groene burgemeesters van Zwijndrecht, Willy Minnebo en André Van de Vyver, die op de hoogte geweest moeten zijn, hebben altijd gezwegen. Als zij ons op tijd hadden gewaarschuwd voorzichtig te zijn met eieren eten, had dat een stuk gescheeld." Dat is een passage uit het interview.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik stel vast dat u het werk van de onderzoekscommissie nog eens over doet waaruit gebleken is dat de burgemeester en de schepen niet op de hoogte waren van de gezondheidssimpact van PFAS, dat de OVAM dat wel was en dat daar geen handelingen aan gesteld zijn. Goed, we gaan dat hier niet opnieuw doen. Mijn vraag was vooral welke conclusies wel ... *(Opmerkingen)*

Niet van de advocaat, maar van de buurtbewoner die de onderzoekscommissie niet gevolgd heeft. Soit, daarover gaan we het nu niet hebben.

Welke conclusies trekt u uit deze uitspraak? Het antwoord is: geen. "Ik ben goed bezig, ook al zeggen ze van niet. Ik ben goed bezig en ik ga dat blijven doen." Dat is eigenlijk toch het miskennen van het grote probleem. Ik kan niet begrijpen dat, als er zo'n uitspraak komt, u daar dan niet uit concludeert dat we eens gaan kijken wat we nog extra kunnen doen, welke maatregelen we nog kunnen nemen. Nee, dat doet u niet. U zegt gewoon dat we goed bezig zijn. U geeft een paar kletsen en daarmee is de kous af. We zullen zien waartoe dit leidt, maar ik maak me toch alleszins ernstige zorgen over het verdere verloop van deze zaak.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.